

Ivan Peklić

PREDAVANJA KARLA HORVATA NA FILOZOFSKOM FAKULTETU

Prije nego krenemo na njegovo predavanje na Fakultetu, razmotrimo što je on mislio o tome kakav je zadatak nastave povijesti. U recenziji knjige "Metodika obrazovne obuke u pučkim osnovnim školama"¹ ističe da pozornost učenika treba svratiti na:

- 1) psihičko razmatranje pojedinih povijesnih osoba
- 2) na etičko prosuđivanje pojedinih postupaka tih osoba.

Koja je uloga nastave povijesti u moralnom odgoju, Horvat razmatra na sljedeći način. On smatra da se čovjek ne rađa moralan nego da se moral može naučiti i da je potrebna dugotrajna i uporna obuka. Prema njegovom mišljenju, na moral najviše može utjecati nastava povijesti, a to je zato, kaže Horvat, jer "Povijest pokazuje na jednoj strani kako je s onim što je dobro spojena čast i nagrada, a s druge strane udara ona žig sramote krivcima, ako su i za života trijumfurali". Najvažnija karika u lancu u proučavanju jest- učitelj tj. nastavnik.

Povijesni događaji su, prema Horvatu, djelo slobodne volje. On se protivi determinističkom poimanju povijesti. Kritizira engleskog povjesničara Buklea koji negira slobodnu volju te smatra da se u povijesti ne možemo služiti induktivnom metodom kojom se služe prirodoslovci. Prema njemu, povijest se ima baviti duhovnim dijelom svijeta, a nikako fizičkim. No, ipak priznaje da se povijest bavi materijalnim dijelom svijeta i kaže da se time bavi antropologija.

Konstatira, pozivajući se na hrvatskog filozofa Arnolda, "Povijest se imade predavati tako da je učeniku jasno i potpuno podano znanje općenito ljudskoga, a nipošto specijalno političkog života.

Učenik imade spoznati čovjeka, kakav je vazda i svuda, imade spoznati u slikama starog i novog doba samog sebe i biće svoje."

Nakon toga Horvat prelazi na kritiku Kanta. Tvrdi da, kad bi se držali Kantovog načela da je čovjekova volja apsolutno slobodna, čovjeka ne bi bilo moguće promijeniti ako bi se on jednom odlučio za dobro ili zlo, tj. odgoj bi bio nemoguć. (S druge pak strane, ako je slobodna volja transcendentna, onda se može stalno mijenjati). Horvat također inzistira da predavač povijesti mora biti moralan.²

Mladeži treba jasno pokazati nepravde što ih počinise, bilo narodi, bilo pojedinci, kod učenika treba pobuditi mržnju prema nepravdi i zlu, a oplemeniti srce za dobro i krijeposno. Učitelj mora navoditi pozitivne primjere, mora prikazati velikane pojedinih naroda i epoha npr. život Mojsijev, Sokratov, Senekin, i dr. Horvat smatra da se povijest mora proučavati preko velikih ličnosti. Također tvrdi da treba i u hrvatskoj povijesti isticati značajne primjere hrvatskih velikana.³

Smatra da su svi narodi koji nisu bili moralni i radini propali.

Karlo Horvat započeo je sa svojim predavanjima na Filozofskom fakultetu u Zagrebu u proljeće 1909. godine. Kao što je vidljivo iz njegove korespondencije⁴, on se već ranije natjecao za mjesto profesora, ali nije bio odmah primljen. Primljen je kao privatni docent. Za njega u Redu predavanja Kraljevskog sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu doslovno piše: "Karlo Horvat, doktor filozofije, privremeni upravitelj Zavoda sv. Jeronima u Rimu, privatni docent historijskih

¹ Riječ je o knjizi prof. Dr. J. Turirića, Metodika obrazovne obuke u pučkim osnovnim školama, izdanoj u Petrinji 1902. *Katolički list*, LIII/1902. br.12.str. 240.

² Horvat, Karlo, Uz koje će uvijete obuka u povjesti privadjeti k moralnoj značajnosti, *Kršćanska škola* V/1901. br 10 str.149-153.

³ Isto, *Kršćanska škola*, br.11. str.169-173.

⁴ NSK, Zbirka, *Ostavština Karla Horvata* R-4119b, Pismo Milanu Grloviću od 9. V. 1907.

pomoćnih znanosti”. Već sljedeće godine 1909./10. postao je “javni izvanredni profesor opće povijesti, tajni komornik sv. oca pape”. Redovni profesor postao je u školskoj godini 1913./14. kada o njemu piše “doktor filozofije, i doktor teologije, kralj. javni redoviti profesor opće povijesti s ovlaštenjem, da predaje pomoćne znanosti povijesti s osobitim obzirom na domaću povijest, tajni komornik sv. oca pape, ravnatelj kraljevskog plemićkog konvikta, član dopisni Jugoslavске akademije znanosti i umjetnosti”.⁵

Predavanja teku ovim redom:

Školska godina	Zimski semestar	Ljetni semestar
1909./10.	Povijest rimska do careva	Rimska povijest, (nastavak)
	Izvori za rimsku povijest	Izvori i seminar za rimsku povijest (nastavak)
1910./11.	Diplomatika	Diplomatika
	Latinska paleografija srednjeg vijeka	Paleografija srednjega vijeka
	Paleografske vježbe	Čitanje i tumačenje listina kraljeva hrvatskih iz domaće dinastije u seminaru
1911./12.	Diplomatika, dio drugi	Diplomatika
	Paleografija latinska srednjeg vijeka	Paleografija latinska srednjeg vijeka
	Paleografske vježbe u seminaru	Paleografske vježbe u seminaru
1912./13.	Diplomatika, dio treći	Uvod u diplomatiku
	Paleografija latinska srednjeg vijeka	Paleografija srednjega vijeka
	Paleografske vježbe u seminaru	Temelji historijske metode
1913./14.	Uvod u diplomatiku	Hrvatska i Ugarska XII. vijeka
	Latinska paleografija	Seminar: Čitanje i tumačenje izvora za pitanje hrvatsko-ugarskih odnošaja od 1089-1107.
	Paleografske vježbe	
1914./15.	Diplomatika, nastavak	Diplomatika, nastavak
	Latinska paleografija	Latinska paleografija
	Čitanje listina XII. do XIV. vijeka u seminaru	Čitanje listina XII. do XIV. vijeka u seminaru

⁵ Akademičke oblasti, osoblje i Red predavanja u Kraljevskom sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu u zimskom poljeću 1909./1910. str. 11.

1915./16.	Diplomatika, nastavak	Diplomatika, nastavak
	Sredovječna paleografija	Sredovječna paleografija
	Čitanje i tumačenje sredovječnih listina u seminaru	Čitanje i tumačenje sredovječnih listina u seminaru
1916./17.	Diplomatika	Diplomatika
	Latinska paleografija	Latinska paleografija
	Čitanje i tumačenje listina u seminaru	Seminar: Čitanje i tumačenje listina od 13. do 15 vijeka
1917./18.	Diplomatika	Diplomatika
	Paleografija latinska	Paleografija latinska
	Čitanje i tumačenje listina od XV. i XVI. vijeka u seminaru	Čitanje i tumačenje listina od XV. i XVI. vijeka u seminaru